

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru aria curriculară**

***TERAPIE EDUCAȚIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ***

Disciplina FORMAREA AUTONOMIEI PERSONALE

Învățământ special

Clasele pregătitoare – clasa a IV-a

Dizabilități intelectuale ușoare și moderate

București, 2021

Notă de prezentare

În cadrul învățământului special asigurarea calității procesului educațional se sprijină pe programe analitice elaborate într-o manieră prin care să răspundă cerințelor fiecărui copil, în raport cu posibilitățile reale de învățare, de stilul și de ritmul fiecărui copil.

Pentru elevii din învățământul special învățarea se face prin diferențiere și individualizare, componenta compensator-recuperatorie fiind realizată prin intermediul activităților din cadrul ariilor curriculare „*Terapii specifice și de compensare*” și „*Terapia educațională complexă și integrată*”. Intervențiile corectiv - recuperatorii ale terapiilor specifice și ale terapiilor educaționale se realizează prin programe individuale de învățare - corectare - compensare care au ca finalitate formarea deprinderilor de viață cotidiană, cultivarea capacităților și aptitudinilor pentru muncă, progresul în formarea și dezvoltarea personalității elevilor. Astfel, se respectă principiile fundamentale ale educației speciale: *principiul asigurării unității instrucției, educației, compensării, recuperării și/ sau reeducării, principiul accesibilitatii si tratarii individuale, diferite, principiul unicității și al individualizării.*

Aria curriculară „Terapia educațională complexă și integrată” cuprinde următoarele discipline: *Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională, Stimularea cognitivă și Ludoterapia.*

Activitățile propuse în cadrul acestor discipline sunt realizate de către profesorul - educator (clasele I –a IV-a) cu toți elevii clasei, sprijină și completează programului de predare-învățare-evaluare, desfășurat de către profesorul de educație specială și au un caracter de terapie corectiv-recuperativă.

Formarea autonomiei personale și Socializarea, procesul integrării constituie o acțiune complexă care generează o fuziune între elementele sistemului personalității și elementele sistemului social, determinând o dinamică de dezvoltare prin intermediul unor factori purtători de valori morale, spirituale, culturale (familia, școala, instituțiile publice din comunitate etc.) aparținând grupului social. *Socializarea* presupune achiziția unor cunoștințe despre sine și despre mediul înconjurător, învățarea unor norme de conduită socială, ceea ce permite integrarea în colectivitate. Abilitățile și competențele necesare adaptării și integrării sociale sunt rezultatul unui proces continuu de învățare și antrenament al deprinderilor copilului în situații diverse de viață. Aceste considerații generale privind procesul adaptării și integrării sociale permit analiza și proiectarea programelor educaționale raportate la specificul și particularitățile individuale ale copilului.

Terapie ocupațională, pornind de la principalele forme de ocupații ale ființei umane: *munca, jocul și activitățile de viață cotidiană*, are în vedere următoarele obiective: dezvoltarea, menținerea și recuperarea nivelului de funcționare al organismului fiecărei persoane; compensarea deficiențelor funcționale prin preluarea funcțiilor afectate de componentele valide ale organismului persoanei; prevenirea destrucției anumitor funcții ale organismului; inducerea unei stări de sănătate și încredere în forțele proprii ale persoanei.

Stimularea cognitivă se constituie din acțiuni și programe compensatorii care facilitează înțelegerea lucrurilor, fenomenelor, persoanelor și situațiilor de viață în dimensiunea lor instrumental-integratoare. Structurarea proceselor de cunoaștere la copilul cu dizabilități intelectuale se referă la dobândirea instrumentelor de bază ale cunoașterii (citit, scris, socotit) și la formarea unor tehnici elementare de muncă intelectuală. Este necesar ca activitățile desfășurate în cadrul acestei arii să aibă un pronunțat caracter ludic, jocul fiind cea mai eficientă cale de stimulare cognitivă .

Ludoterapia, Jocul didactic, o formă de organizare a cogniției și o cale de organizare a cunoașterii conduce la stimularea și dezvoltarea capacităților cognitive ale copilului, educarea trăsăturilor de personalitate și realizarea obiectivelor de cunoaștere ale procesului de predare-învățare este evidentă; prin jocul didactic, elevul își angajează

întregul potențial psihic, își antranează observația, își cultivă inițiativa, inventivitatea, flexibilitatea gândirii, își dezvoltă spiritul de cooperare, de echipă.

Stabilirea competențelor generale, competențelor specifice, activităților de învățare, conținuturilor învățării și standardelor curriculare de performanță pentru programele terapiilor educaționale ce urmează a fi parcurse de către elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată din ciclul primar al școlii speciale, trebuie să țină cont de particularitățile psiho-intelectuale ale acestor beneficiari.

Programele propuse pentru disciplinele cuprinse în aria curriculară „Terapia educațională complexă și integrată” au un caracter orientativ, oferind cadrului didactic libertatea de a alege exerciții de învățare și activități cu caracter terapeutic corespunzătoare nivelului de dezvoltare psihofizică al elevilor cu dizabilități intelectuale și, respectiv, zonei proximei dezvoltări a fiecărui caz în parte.

Competențe generale

- 1. Stimularea și dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente de bază**
- 2. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă personală și igiena spațiului de locuit**
- 3. Formarea și exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Stimularea și dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente de bază

Clasa pregătitoare
<p>1.1. Formarea gesturilor de bază și a capacităților motrice complexe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de comunicare gestuală (semne și gesturi semnificativ-umane: „ Pa! Bravo! Vino! Du-te!”); - Exerciții pentru dezvoltarea gesturilor rectilinii și rotative: exerciții-joc de mișcare a brațelor prin gesturi rectilinii, imitând unelte diferite (“Fierăstrăul și rindeaua”); exerciții de urmărire cu degetul a unor trasee formate din linii orizontale și verticale („Drumul șoricelului”); exerciții de bobinare și dezbobinare (joc „Ghemul pisicii” etc), exerciții de presare, rupere, mototolire, modelare; - Exerciții simple și combinate de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare, urmărire a unui traseu; - Exerciții de coordonare oculo-motorie și de dinamică bimanuală joc de construcție; incastrare, puzzle/ cuburi (cu un număr mic de piese); desen pe contururi simple; înșirarea pionilor pe tăblița cu găurele etc.
<p>1.2. Formarea și fixarea schemei corporale și a lateralității</p> <p>1. Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii și a partenerului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de identificare și numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă / pe un coleg sau pe o păpușă/ în imagini; - Jocuri pentru cunoașterea schemei corporale care implică echilibrul, coordonarea și reglarea musculaturii; - Jocuri de pantomimă (imitarea gesturilor/acțiunilor: „Fă ca mine!” etc); - Jocuri cu marionete/ jocuri de rol; - Exercițiu ludic de asociere imagine - parte corporală corespunzătoare; - Exerciții - joc de reconstituire imagistică puzzle cu număr mic de piese (3-5 piese)/ completare imagine lacunară; - Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic modelare „omulețul” din plastilină; construcție „omulețul” din forme geometrice, după model/ în absența modelului; colorare și desenare „omulețul” din figuri geometrice, după model/ în absența modelului; desenul corpului uman/ test proiectiv „Omulețul”; <p>2. Exerciții de fixare a lateralității:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de coordonare oculo-motorie, cu antrenarea membrului superior dominant (așezarea pionilor pe tabla cu găurele; incastrare; colorare; desen pe bază de șablon etc); - Exerciții de identificare „stânga-dreapta” și de localizare a unui obiect, prin raportare la schema corporală proprie (în față – în spate; la stânga – la dreapta).
<p>1.3. Formarea și dezvoltarea capacității de orientare, organizare și structurare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală; - Exerciții de identificare a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc) și de plasare a obiectelor după repere spațiale fixe / mobile; - Jocuri de deplasare în spațiu după comenzi date; - Exerciții-joc de căutare a unui obiect ascuns, după repere verbale: „Rece, Cald, Fierbinte”; - Exerciții-joc de apreciere a relațiilor spațiale între obiecte („Spune-mi unde este ...?”); - Exerciții-joc de apreciere a distanțelor între obiecte (slalom).

2. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă personală și igiena spațiului de locuit

Clasa pregătitoare
<p>2.1. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă alimentară Exerciții-joc de identificare a mobilierului și dotărilor principale din bucătărie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de învățare a poziției corecte la masă, de folosire corectă a veselei și tacâmurilor din bucătărie; - Exerciții de identificare și de denumire a alimentelor de bază (carne, alimente, lactate, legume, fructe: „Alege-ți alimentul preferat!”); - Exerciții de integrare categorială a alimentelor cunoscute; - Exerciții practice de mărunțire și de consumare a alimentelor de consistențe diferite; - Joc de rol: („Servim masa în familie” etc.); - Exerciții practice de punere și strângere a mesei.
<p>2.2 Formarea și dezvoltarea și exersarea deprinderilor de igienă sanitară</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de numire și utilizare corectă a sălii de baie și obiectelor de toaletă; - Exerciții practice de spălare și ștergere cu fixarea momentelor când acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă etc.); - Exerciții practice de întreținere a igienei personale: față, dinți, păr, mâini, corp; - Exerciții de cunoaștere a operațiilor de asigurare a igienei personale; - Exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar.
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminte</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și denumire corespunzătoare a diferitelor piese de îmbrăcăminte și încălțăminte; - Exerciții practice de utilizare corectă a vestimentației și a încălțăminte în funcție de anotimp; - Exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen, momentul zilei, eveniment și anotimp; - Joc didactic: „Să îmbracăm păpușa!”, „Alege hainele fetiței!”; - Exerciții de îngrijire a obiectelor de îmbrăcăminte și încălțăminte.
<p>2.4. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de însușire și utilizare corectă a denumirii spațiilor de locuit și dependințelor; - Exerciții de identificare și utilizare corectă a pieselor de mobilier corespunzătoare diverselor spații de locuit; - Joc didactic și/ sau software educativ „Casa păpușii”; - Jocuri de asamblare a mobilierului mini-dimensionat; - Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere etc; - Jocuri de rol: „ Să așezăm masa!”, „De-a gospodina” etc; - Exerciții de identificare a posibilelor pericole din spațiul de locuit (prize, foc nesupravegheat, substanțe toxice, medicamente etc).

3. Formarea și exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social

Clasa pregătitoare
<p>3.1. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a datelor personale (nume –prenume, vârstă, scrierea numelui); - Exerciții de identificare a membrilor familiei (mama, tata, frați, surori, bunici, ex. joc: „Gasește-ți fratele și sora”); - Exerciții de descriere a persoanelor apropiate(frați/ surori,părinți/ bunici) cu încadrarea în categoria de vârstă adecvată (copil - tânăr - adult - bătrân), prin sprijin verbal și imagistic; - Exerciții de memorare și reproducere a informațiilor utile despre membrii familiei restrânse; - Exerciții de descriere a membrilor familiei după criterii date (nume, vârstă, ex. joc:

Clasa pregătitoare

„Numește-mă!”, „Nume și caracteristici”);

- Exerciții de reprezentare a familiei în desen;
- Joc de rol pe tema relațiilor între copii, relațiilor părinți-copii;
- Exerciții de descriere și preluare a unor responsabilități specifice unui membru al familiei (joc de rol “De-a tata”/ „De-a fratele mai mare” etc.);
- Exerciții practice de pregătire pentru viața casnică de familie: aranjarea patului; ștergerea prafului; măturatul; împachetare-despachetare de obiecte .

3.2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de orientare, deplasare și relaționare în mediul social

- Exerciții practice de recunoaștere a zonelor învecinate școlii și casei;
- Exerciții practice de deplasare pietonală, în zone de interes (biserică, piață, poșta, magazin, teatru etc.);
- Exerciții -joc de recunoaștere a numărului troleibuzului spre casă;
- Exerciții practice de comportare civilizată în mijloacele de transport și în cadrul unor institutii (cinematograf, teatru, biserică etc.);
- Joc de rol „Cum traversăm?”, „ La magazin”, „ În parc”, „La biserică”, „În cofetărie” etc.
- Dramatizări pe teme de comportare civilizată;
- Vizionare de filme/ software-uri educative cu tematică privind comportarea civilizată și formarea deprinderilor de orientare - deplasare în mediul social.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
1. Gesturile de bază și capacitățile motrice complexe:	- gesturile rectilinii și rotative; - coordonarea oculo-motorie și dinamica bimanuală;
2. Schema corporală și lateralitatea	- schema corporala proprie si a partenerului; - fixarea lateralitatii.
3. Orientarea, organizarea și structurarea spațială	- orientare, organizare si structurare spatio-temporala; - pozitii spatiale.
4. Igiena alimentară	- bucătăria și sala de mese ; - alimentele/ hrana omului și a animalelor; - alimente proaspete și alterate ; - pregătirea și servirea mesei; - igiena spațiilor alimentare;
5. Igiena sanitară	- sala de baie; - obiectele de toaletă; - igienizarea grupului sanitar;
6. Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	Obiectele de vestimentație ((îmbrăcăminte și încălțăminte); - întreținerea, curățare și depozitare; - utilizarea corespunzătoare;
7. Casa	- spațiile locuinței și utilitatea lor; - mobilierul; - acțiuni gospodărești; - potențiale pericole – prevenire și/ sau înlăturare;
8. Mediul familial și social – deplasare, orientare și relaționare	1. familial: - date personale; - relațiile în cadrul familiei; - conduite dezirabile; 2. social: - strada; - cartierul, orașul; - reguli de comportare în mijloace de transport/ instituții publice.

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Stimularea și dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente de bază**

Clasa I
<p>1.1. Formarea gesturilor de bază și a capacităților motrice complexe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de comunicare gestuală (semne și gesturi semnificativ-umane: „ Pa! Bravo! Vino! Du-te!”). - Exerciții pentru dezvoltarea gesturilor rectilinii și rotative: exerciții-joc de mișcare a brațelor prin gesturi rectilinii, imitând unelte diferite (“Fierăstrăul și rindeaua”); exerciții de urmărire cu degetul a unor trasee formate din linii orizontale și verticale („Drumul șoricelului”); exerciții de bobinare și dezbobinare (joc „Ghemul pisicii” etc), exerciții de presare, rupere, mototolire, modelare; - Exerciții simple și combinate de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare, urmărire a unui traseu; - Exerciții de coordonare oculo-motorie și de dinamică bimanuală joc de construcție; incastrare, puzzle/ cuburi (cu un număr mic de piese); desen pe contururi simple; înșirarea pionilor pe tăblița cu găurele etc.
<p>1.2. Formarea și fixarea schemei corporale și a lateralității</p> <p>1. Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii și a partenerului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de identificare și numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă / pe un coleg sau pe o păpușă/ în imagini; - Jocuri pentru cunoașterea schemei corporale care implică echilibrul, coordonarea și reglarea musculaturii; - Jocuri de pantomimă (imitarea gesturilor/acțiunilor: „Fă ca mine!” etc); - Jocuri cu marionete/ jocuri de rol; - Exercițiu ludic de asociere imagine - parte corporală corespunzătoare; - Exerciții - joc de reconstituire imagistică (puzzle cu număr mic de piese (6-9 piese)/ completare imagine lacunară); - Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic modelare „omulețul” din plastilină; construcție „omulețul” din forme geometrice, după model/ în absența modelului; colorare și desenare „omulețul” din figuri geometrice, după model/ în absența modelului; desenul corpului uman/ test proiectiv „Omulețul”. <p>2. Exerciții de fixare a lateralității:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de coordonare oculo-motorie, cu antrenarea membrului superior dominant (așezarea pionilor pe tabla cu găurele; incastrare; colorare; desen pe bază de șablon etc); - Exerciții de identificare „stânga-dreapta” și de localizare a unui obiect, prin raportare la schema corporală proprie (în față – în spate; la stânga – la dreapta).
<p>1.3. Formarea și dezvoltarea capacității de orientare, organizare și structurare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală; - Exerciții de identificare a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc) și de plasare a obiectelor după repere spațiale fixe / mobile; - Jocuri de deplasare în spațiu după comenzi date; - Exerciții-joc de căutare a unui obiect ascuns, după repere verbale: „Rece, Cald, Fierbinte”; - Exerciții-joc de apreciere a relațiilor spațiale între obiecte („Spune-mi unde este ...?”); - Exerciții-joc de apreciere a distanțelor între obiecte (slalom).

2. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă personală și igiena spațiului de locuit

Clasa I
<p>2.1. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă alimentară Exerciții-joc de identificare a mobilierului și dotărilor principale din bucătărie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de învățare a poziției corecte la masă, de folosire corectă a veselei și tacâmurilor din bucătărie; - Exerciții de identificare și de denumire a alimentelor de bază (carne, alimente, lactate, legume, fructe: „Alege-ți alimentul preferat!”); - Exerciții de integrare categorială a alimentelor cunoscute; - Exerciții practice de mărunțire și de consumare a alimentelor de consistențe diferite; - Joc de rol: („Servim masa în familie” etc.); - Exerciții practice de punere și strângere a mesei.
<p>2.2 Formarea și dezvoltarea și exersarea deprinderilor de igienă sanitară</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de numire și utilizare corectă a sălii de baie și obiectelor de toaletă; - Exerciții practice de spălare și ștergere cu fixarea momentelor când acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă etc.); - Exerciții practice de întreținere a igienei personale: față, dinți, păr, mâini, corp; - Exerciții de cunoaștere a operațiilor de asigurare a igienei personale; - Exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar;
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminteii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și denumire corespunzătoare a diferitelor piese de îmbrăcăminte și încălțăminte; - Exerciții practice de utilizare corectă a vestimentației și a încălțăminteii în funcție de anotimp - Exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen, momentul zilei, eveniment și anotimp - Joc didactic: „Să îmbracăm păpușa!”, „Alege hainele fetiței!”; - Exerciții de îngrijire a obiectelor de îmbrăcăminte și încălțăminte.
<p>2.4. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de însușire și utilizare corectă a denumirii spațiilor de locuit și dependințelor; - Exerciții de identificare și utilizare corectă a pieselor de mobilier corespunzătoare diverselor spații de locuit; - Joc didactic și/ sau software educativ „Casa păpușii”; - Jocuri de asamblare a mobilierului mini-dimensionat; - Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere etc; - Jocuri de rol: „Să așezăm masa!”, „De-a gospodina” etc.; - Exerciții de identificare a posibilelor pericole din spațiul de locuit (prize, foc nesupravegheat, substanțe toxice, medicamente etc).

3. Formarea și exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social

Clasa I
<p>3.1. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a datelor personale (nume –prenume, vârstă, scrierea numelui); - Exerciții de identificare a membrilor familiei (mama, tata, frați, surori, bunici, ex. joc: „Gasește-ți fratele și sora”); - Exerciții de descriere a persoanelor apropiate (frați/ surori, părinți/ bunici) cu încadrarea în categoria de vârstă adecvată (copil - tânăr - adult - bătrân), prin sprijin verbal și imagistic; - Exerciții de memorare și reproducere a informațiilor utile despre membrii familiei restrânse; - Exerciții de descriere a membrilor familiei după criterii date (nume, vârstă, ex. joc:

Clasa I

„Numește-mă!”, „Nume și caracteristici”);

- Exerciții de reprezentare a familiei în desen;
- Joc de rol pe tema relațiilor între copii, relațiilor părinți-copii;
- Exerciții de descriere și preluare a unor responsabilități specifice unui membru al familiei (joc de rol “De-a tata”/ „De-a fratele mai mare” etc);
- Exerciții practice de pregătire pentru viața casnică de familie: aranjarea patului; ștergerea prafului; măturatul; împachetare-despachetare de obiecte .

3.2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de orientare, deplasare și relaționare în mediul social

- Exerciții practice de recunoaștere a zonelor învecinate școlii și casei;
- Exerciții practice de deplasare pietonală, în zone de interes (biserica, piață, poșta, magazin, teatru etc.);
- Exerciții -joc de recunoaștere a numărului troleibuzului spre casă;
- Exerciții practice de comportare civilizată în mijloacele de transport și în cadrul unor institutii (cinematograf, teatru, biserică etc.);
- Joc de rol „Cum traversăm?”, „ La magazin”, „ În parc”, „La biserică”, „În cofetărie” etc.;
- Dramatizări pe teme de comportare civilizată;

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
1. Gesturile de bază și capacitățile motrice complexe:	- gesturile rectilinii și rotative; - coordonarea oculo-motorie și dinamica bimanuală;
2. Schema corporală și lateralitatea	- schema corporala proprie si a partenerului; - fixarea lateralitatii.
3. Orientarea, organizarea și structurarea spațială	- orientare, organizare si structurare spatio-temporala - pozitii spatiale
4. Igiena alimentară	- bucătăria și sala de mese ; - alimentele/ hrana omului și a animalelor; - alimente proaspete și alterate ; - pregătirea și servirea mesei; - igiena spațiilor alimentare;
5. Igiena sanitară	- sala de baie; - obiectele de toaletă; - igienizarea grupului sanitar;
6. Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	Obiectele de vestimentație ((îmbrăcăminte și încălțăminte); - întreținerea, curățare și depozitare; - utilizarea corespunzătoare;
7. Casa	- spațiile locuinței și utilitatea lor; - mobilierul; - acțiuni gospodărești; - potențiale pericole – prevenire și/ sau înlăturare;
8. Mediul familial și social – deplasare, orientare și relaționare	1. familial: - date personale; - relațiile în cadrul familiei; - conduite dezirabile; 2. social: - strada; - cartierul; - orașul; - reguli de comportare în mijloace de transport/ instituții publice.

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Stimularea și dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente de bază**

Clasa a II-a
<p>1.1. Formarea gesturilor de bază și a capacităților motrice complexe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de comunicare gestuală (semne și gesturi semnificativ-umane: „ Pa! Bravo! Vino! Du-te!”); - Exerciții pentru dezvoltarea gesturilor rectilinii și rotative: exerciții-joc de mișcare a brațelor prin gesturi rectilinii, imitând unelte diferite (“Fierăstrăul și rindeaua”); exerciții de urmărire cu degetul a unor trasee formate din linii orizontale și verticale („Drumul șoricelului”); exerciții de bobinare și dezbobinare (joc „Ghemul pisicii” etc), exerciții pe presare, rupere, mototolire, modelare pe diferite suporturi materiale; - Exerciții simple și combinate de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare, urmărire a unui traseu; - Exerciții de coordonare oculo-motorie și de dinamică bimanuală joc de construcție; incastrare; <p>puzzle/ cuburi (cu un număr mic de piese); copieri după șablon; decupaje libere sau pe contururi simple; înșirarea pionilor pe tabla cu găurele; jocuri de cusut (înșiretare) etc.</p>
<p>1.2. Formarea și fixarea schemei corporale și a lateralității</p> <p>1. Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii și a partenerului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de identificare și numire a elementelor principale și de detaliu ale schemei corporale proprii și ale partenerului: în oglindă / pe un coleg sau pe o păpușă/ în imagini; - Jocuri pentru cunoașterea schemei corporale care implică echilibrul, coordonarea și reglarea musculaturii; - Jocuri de pantomimă (imitarea gesturilor unor personaje cunoscute: un violonist în concert, un elev scriind tema etc); - Jocuri cu marionete/ jocuri de rol; - Exercițiu ludic de asociere imagine - parte corporală corespunzătoare; - Exerciții - joc de reconstituire imagistică (puzzles cu număr mic de piese (12-15 piese)/ completare imagine lacunară) - Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic modelare „omulețul” din plastilină; construcție „omulețul” din forme geometrice, după model/ în absența modelului; colorare și desenare „omulețul” din figuri geometrice, după model/ în absența modelului; desenul corpului uman/ test proiectiv „Omulețul”; <p>2. Exerciții de fixare a lateralității:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de coordonare oculo-motorie, cu antrenarea membrului superior dominant (așezarea pionilor pe tabla cu găurele; incastrare; colorare; desen pe bază de șablon etc); - Exerciții de identificare „stânga-dreapta” și de localizare a unui obiect, prin raportare la schema corporală proprie (în față – în spate; la stânga – la dreapta).
<p>1.3. Formarea și dezvoltarea capacității de orientare, organizare și structurare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală; - Exerciții de identificare a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra- dedesubt etc) și de plasare a obiectelor după repere spațiale fixe / mobile; - Jocuri de deplasare în spațiu după comenzi date; - Exerciții-joc de căutare a unui obiect ascuns, după repere verbale; - Exerciții-joc de apreciere a relațiilor spațiale între obiecte („Spune-mi unde este ...?”); - Exerciții-joc de apreciere a distanțelor între obiecte (slalom).

2. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă personală și igiena spațiului de locuit

Clasa a II-a
<p>2.1. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă alimentară Exerciții-joc de identificare a mobilierului și dotărilor principale din sala de mese/ bucătărie/ sufragerie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții practice de învățare a poziției corecte la masă, de folosire corectă a veselei și tacâmurilor din bucătărie; - Exerciții de identificare și de denumire a alimentelor de bază (carne, alimente, lactate, legume, fructe) - Exerciții de integrare categorială a alimentelor cunoscute; - Exerciții practice de mărunțire și de consumare a alimentelor de consistențe diferite; - Joc de rol: („Servim masa în familie” etc.); - Exerciții practice de punere și strângere a mesei.
<p>2.2 Formarea și dezvoltarea și exersarea deprinderilor de igienă sanitară</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de numire și utilizare corectă a sălii de baie și obiectelor de toaletă; - Exerciții practice de spălare și ștergere cu fixarea momentelor când acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă etc.); - Exerciții practice de întreținere a igienei personale: față, dinți, păr, mâini, corp; - Exerciții practice de folosire și igienizare corectă a grupului sanitar.
<p>2.3. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminte</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și denumire corespunzătoare a diferitelor piese de îmbrăcăminte și încălțăminte; - Exerciții practice de utilizare corectă a vestimentației și a încălțăminte; - Exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen, momentul zilei, eveniment și anotimp - Joc didactic: „Îmbracă păpușa!”, „Alege hainele fetiței!”; - Exerciții de îngrijire și de depozitare a obiectelor de îmbrăcăminte și încălțăminte.
<p>2.4. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de însușire și utilizare corectă a denumirii spațiilor de locuit și dependințelor; - Exerciții de identificare și utilizare corectă a pieselor de mobilier corespunzătoare diverselor spații de locuit; - Joc didactic și/ sau software educativ „Casa păpușii”; - Jocuri de asamblare a mobilierului mini-dimensionat; - Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare etc; - Jocuri de rol: „ Să așezăm masa!”, „De-a gospodina” etc.; - Exerciții de simulare a unor întâmplări din gospodărie și rezolvarea lor; - Exerciții de identificare a posibilelor pericole din spațiul de locuit (prize, foc nesupravegheat, substanțe toxice, medicamente etc.

3. Formarea și exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social

Clasa a II-a
<p>3.1. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a datelor personale (nume –prenume, vârstă, data nașterii, adresă, număr de telefon, scrierea numelui); - Exerciții de identificare a membrilor familiei (mama, tata, frați, surori, bunici, verișori etc., ex. joc: „Gasește-ți fratele și sora”); - Exerciții de descriere a persoanelor apropiate (frați/ surori, părinți/ bunici) cu încadrarea în categoria de vârstă adecvată (copil - tânăr - adult - bătrân), prin sprijin verbal și imagistic; - Exerciții de memorare și reproducere a informațiilor utile despre membrii familiei restrânse; - Exerciții de descriere a membrilor familiei după criteriile date (nume, vârstă, data nașterii,

Clasa a II-a

loc de muncă, profesia etc.ex. joc: „Numește-mă!”, „Nume și caracteristici”);

- Exerciții de reprezentare a familiei în desen (test proiectiv pentru identificarea relațiilor între membrii familiei);
- Joc de rol pe tema relațiilor între copii, relațiilor părinți-copii;
- Exerciții de descriere și preluare a unor responsabilități specifice unui membru al familiei (joc de rol “De-a tata”/ „De-a fratele mai mare” etc);
- Exerciții practice de pregătire pentru viața casnică de familie:aranjarea patului; stergerea prafului; spălarea ferestrelor ; măturatul și aspiratul; spălarea lenjeriei intime; călcarea rufelor; împachetare-despachetare de obiecte ; îngrijirea copiilor mici, a plantelor si animalelor de companie /“colțul viu al clasei/ casei” etc.

3.2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de orientare, deplasare și relaționare în mediul social

- Exerciții practice de recunoaștere a cartierului și a zonelor învecinate școlii și casei;
- Exerciții practice de deplasare pietonală, în zone de interes (biserica, piață, poșta, magazin, teatru etc.);
- Exerciții -joc de recunoaștere a numărului troleibuzului spre casă;
- Exerciții practice de comportare civilizată în mijloacele de transport și în cadrul unor institutii (cinematograf, teatru, biserică etc.);
- Joc de rol „Cum traversăm?”, „ La magazin”, „ În parc” „La biserică”, „În cofetărie” etc.;
- Dramatizări pe teme de comportare civilizată;
- Vizionare de filme/ software-uri educative cu tematică privind comportarea civilizată și formarea deprinderilor de orientare - deplasare în mediul social.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
1. Gesturile de bază și capacitățile motrice complexe:	<ul style="list-style-type: none"> - gesturile rectilinii și rotative; - coordonarea oculo-motorie și dinamica bimanuală;
2. Schema corporală și lateralitatea	<ul style="list-style-type: none"> - schema corporala proprie si a partenerului; - fixarea lateralitatii.
3. Orientarea, organizarea și structurarea spațială	<ul style="list-style-type: none"> - orientare, organizare si structurare spatio-temporala - pozitii spatiale
4. Igiena alimentară	<ul style="list-style-type: none"> - bucătăria și sala de mese ; - alimentele/ hrana omului și a animalelor; - alimente proaspete și alterate ; - pregătirea și servirea mesei; - igiena spațiilor alimentare;
5. Igiena sanitară	<ul style="list-style-type: none"> - sala de baie; - obiectele de toaletă; - igienizarea grupului sanitar;
6. Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	<p>Obiectele de vestimentație ((îmbrăcăminte și încălțăminte);</p> <ul style="list-style-type: none"> - întreținerea, curățare și depozitare; - utilizarea corespunzătoare;
7. Casa	<ul style="list-style-type: none"> - spațiile locuinței și utilitatea lor; - mobilierul; - acțiuni gospodărești; - potențiale pericole – prevenire și/ sau înlăturare;
8. Mediul familial și social – deplasare, orientare și relaționare	<ol style="list-style-type: none"> 1. familial: <ul style="list-style-type: none"> - date personale; - relațiile în cadrul familiei; - conduite dezirabile; 2. social: <ul style="list-style-type: none"> - strada; - cartierul; - orașul; - reguli de comportare în mijloace de transport/ instituții publice.

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente de bază**

Clasa a III-a
<p>1.1. Dezvoltarea gesturilor de bază și a capacităților motrice complexe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru dezvoltarea gesturilor rectilinii și rotative: exerciții de urmărire a unor trasee gradate ca dificultate, formate din linii orizontale, verticale, oblice, curbe („Labirintul”); exerciții pentru utilizarea gestului rotativ (Jocul „Cochilia melcului”/ „Spirala” etc); exerciții combinate de presare, rupere, mototolire, modelare pe diferite suporturi materiale (colaj); - Exerciții combinate de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare, urmărire a unui traseu (joc „Cursa cu obstacole”); - Exerciții de coordonare oculo-motorie și de dinamică bimanuală joc de construcție; incastrare; puzzle/ cuburi (cu un număr gradat de piese); copieri după șablon; decupaje libere sau pe contururi gradate ca dificultate; înșirarea pionilor pe tăblița cu găurele; jocuri de cusut (înșiretare), țesut („Să țesem frumos!”), împletit etc.
<p>1.2. Fixarea schemei corporale și a lateralității</p> <p>1. Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii și a partenerului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exercițiu ludic de asociere „imagine - parte corporală corespunzătoare - obiect de îmbrăcăminte” (gât – fular/ cravată); „parte corporală – simț corespunzător (nas –miros etc.) - Exerciții - joc de reconstituire imagistică: puzzles cu număr gradat de piese; completarea unei imagini lacunare „Din bucățele”; - Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic modelare „omulețul” din plastilină; construcție „omulețul” din forme geometrice, din piese tangram, după model/ în absența modelului; colorare și desenare „omulețul” din figuri geometrice, după model/ în absența modelului; desenul corpului uman/ test proiectiv „Omulețul”; - Exercițiu de sinteză perceptuală (schemă corporală) în cadrul software-ului educativ. <p>2. Exerciții de fixare a lateralității:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Antrenamente de exersare a membrului superior dominant; - Exerciții de coordonare oculo-motorie, cu antrenarea membrului superior dominant (colorare; realizare de contururi pe bază de șablon etc.); - Exerciții de localizare a unui obiect, prin raportare la schema corporală proprie sau a partenerului (în față – în spate; la stânga – la dreapta, ex. joc: „Inelușul”); - Trasarea de cercuri/ ghemulețe cu mâna dominantă, apoi cu cea opusă, în sensul acelor de ceasornic și invers; - Urmărirea cu creionul a unor trasee conturate (joc „Află cine se află la capătul celălalt al cordonului!” etc.).
<p>1.3. Dezvoltarea capacității de orientare, organizare și structurare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală; - Exerciții de identificare a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra- dedesubt etc) și de plasare a obiectelor după repere spațiale fixe / mobile; - Jocuri de deplasare în spațiu după comenzi date; - Exerciții-joc de căutare a unui obiect ascuns, după repere verbale; - Exerciții-joc de apreciere a relațiilor spațiale între obiecte („Spune-mi unde este ...?”); - Exerciții-joc de apreciere a distanțelor între obiecte (slalom); - Exerciții de localizare în desen/planșă a unor obiecte; - Exerciții de completare a unui desen lacunar; - Exerciții de reprezentare în desen a unor repere spațiale date („Casa”, etc.).

2.Dezvoltarea și exersarea unor abilități de întreținere și igienă personală și a spațiului de locuit

Clasa a III-a

2.1. Dezvoltarea și exersarea unor deprinderi de igienă alimentară

- Exerciții-joc de identificare a mobilierului și a dotărilor principale din sala de mese/ bucătărie/ sufragerie;
- Exerciții practice de învățare a poziției corecte la masă, de folosire corectă a veselei și tacâmurilor din bucătărie;
- Exerciții de identificare și de denumire a alimentelor de bază (carne, alimente, lactate, legume, fructe);
- Exerciții de identificare a provenienței alimentelor și a modalităților de folosire a lor (făina-grâu, lapte-vacă, para-păr, ou-găină);
- Exerciții de identificare a hranei oamenilor/ animalelor din gospodărie;
- Exerciții de integrare categorială a alimentelor cunoscute (joc „Salata de legume”; „Gustarea de dimineață” etc.);
- Exerciții practice de mărunțire și de consumare a alimentelor de consistențe diferite;
- Exerciții de stabilire a unui meniu pentru mesele principale (dimineață – prânz - seară);
- Exerciții practice de aranjare și strângere a mesei festive cu un număr corespunzător de tacâmuri pentru numărul de locuri;
- Exerciții de recunoaștere a alimentelor proaspete/ alterate (după culoare, miros, aspect);
- Exerciții de stabilire a unui meniu pentru mese festive asezonate (Paște, Crăciun);
- Joc de rol: („Cum servim masa?”; „Masa festivă”);
- Exerciții de deschidere - închidere cutii/ împachetare alimente;
- Exerciții de măsurare/ cântărire a diverse alimente.

2.2 Dezvoltarea și exersarea deprinderilor de igienă sanitară

- Exerciții de numire și utilizare corectă a sălii de baie și obiectelor de toaletă;
- Exerciții practice de spălare și ștergere cu fixarea momentelor când acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă etc.);
- Exerciții practice de întreținere a igienei personale: față, dinți, păr, mâini, corp;
- Exerciții practice.

2.3 Dezvoltarea și exersarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminte

- Exerciții de identificare și denumire corespunzătoare a diferitelor piese de îmbrăcăminte și încălțăminte;
- Exerciții practice de utilizare corectă a vestimentației și a încălțăminte;
- Exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen, momentul zilei, eveniment și anotimp;
- Joc didactic: „Alege hainele potrivite!”;
- Exerciții de sortare a rufelor murdare/ curate;
- Exerciții de îngrijire/curățare și depozitare a lor.

2.4 Dezvoltarea și exersarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.)

- Exerciții de însușire și utilizare corectă a denumirii spațiilor de locuit și dependințelor;
- Exerciții de identificare și utilizare corectă a pieselor de mobilier corespunzătoare diverselor spații de locuit;
- Joc didactic și/ sau software educativ „Casa păpușii”;
- Jocuri de asamblare a mobilierului mini-dimensionat;
- Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare etc;
- Jocuri de rol: „ Să așezăm masa!”, „De-a bucatarul”, „De-a gospodina” etc.;
- Exerciții de simulare a unor întâmplări din gospodărie și rezolvarea lor;
- Exerciții de identificare a posibilelor pericole din spațiul de locuit (prize, foc nesupravegheat, substanțe toxice, medicamente etc.).

3. Formarea și exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social**Clasa a III-a****3.1. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial**

- Exerciții de identificare a datelor personale (nume –prenume, vârstă, data nașterii, adresă, număr de telefon, scrierea numelui);
- Exerciții de identificare a membrilor familiei (mama, tata, frați, surori, bunici, verișori etc., ex. joc: „Gasește-ți fratele și sora”);
- Exerciții de descriere a persoanelor apropiate (frați/ surori, părinți/ bunici) cu încadrarea în categoria de vârstă adecvată (copil - tânăr - adult - bătrân), prin sprijin verbal și imagistic;
- Exerciții de memorare și reproducere a informațiilor utile despre membrii familiei restrânse;
- Exerciții de descriere a membrilor familiei după criterii date (nume, vârstă, data nașterii, loc de muncă, profesia etc. ex. joc: „Numește-mă!”, „Nume și caracteristici”);
- Exerciții de reprezentare a familiei în desen (test proiectiv pentru identificarea relațiilor între membrii familiei);
- Joc de rol pe tema relațiilor între copii, relațiilor părinți-copii;
- Exerciții de descriere și preluare a unor responsabilități specifice unui membru al familiei (joc de rol “De-a tata”/ „De-a fratele mai mare” etc);
- Exerciții practice de pregătire pentru viața casnică de familie: aranjarea patului; stergerea prafului; spălarea ferestrelor ; măturatul și aspiratul; spălarea lenjeriei intime; călcarea rufelor; împachetare-despachetare de obiecte ; ngrijirea copiilor mici, a plantelor și animalelor de companie / “colțul viu al clasei/ casei” etc.

3.2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de orientare, deplasare și relaționare în mediul social

- Exerciții practice de recunoaștere a cartierului și a zonelor învecinate școlii și casei;
- Exerciții practice de deplasare pietonală, în zone de interes (biserică, piață, poșta, magazin, teatru etc.);
- Exerciții -joc de recunoaștere a numărului troleibuzului spre casă;
- Exerciții practice de comportare civilizată în mijloacele de transport și în cadrul unor instituții (cinematograf, teatru, biserică etc.);
- Joc de rol „Cum traversăm”, ”La biserică”, „În cofetărie” etc.;
- Dramatizări pe teme de comportare civilizată;
- Vizionare de filme/ software-uri educative cu tematică privind comportarea civilizată și formarea deprinderilor de orientare - deplasare în mediul social.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
1. Gesturile de bază și capacitățile motrice complexe:	- gesturile rectilinii și rotative; - coordonarea oculo-motorie și dinamica bimanuală;
2. Schema corporală și lateralitatea	- schema corporala proprie si a partenerului; - fixarea lateralitatii.
3. Orientarea, organizarea și structurarea spațială	- orientare, organizare si structurare spatio-temporala - pozitii spatiale
4. Igiena alimentară	- bucătăria și sala de mese ; - alimentele/ hrana omului și a animalelor; - alimente proaspete și alterate ; - pregătirea și servirea mesei; - igiena spațiilor alimentare;
5. Igiena sanitară	- sala de baie; - obiectele de toaletă; - igienizarea grupului sanitar;
6. Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	Obiectele de vestimentație ((îmbrăcăminte și încălțăminte); - întreținerea, curățare și depozitare; - utilizarea corespunzătoare;
7. Casa	- spațiile locuinței și utilitatea lor; - mobilierul; - acțiuni gospodărești; - potențiale pericole – prevenire și/ sau înlăturare;
8. Mediul familial și social – deplasare, orientare și relaționare	1. familial: - date personale; - relațiile în cadrul familiei; - conduite dezirabile; 2. social: - strada; - cartierul; - orașul; - reguli de comportare în mijloace de transport/ instituții publice.

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea disponibilităților psiho-individuale în vederea formării unor comportamente independente de bază**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Dezvoltarea gesturilor de bază și a capacităților motrice complexe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru dezvoltarea gesturilor rectilinii și rotative: exerciții de urmărire a unor trasee gradate; - dificultate, formate din linii orizontale, verticale, oblice, curbe („Labirintul”); exerciții pentru utilizarea gestului rotativ (Jocul „Cochilia melcului”/ „Spirala” etc); exerciții combinate de presare, rupere, mototolire, modelare pe diferite suporturi materiale (colaj); - Exerciții combinate de mișcare, deplasare, oprire, răsucire, ridicare, urmărire a unui traseu (joc „Cursa cu obstacole”); - Exerciții de coordonare oculo-motorie și de dinamică bimanuală joc de construcție; incastrare; puzzle/ cuburi (cu un număr gradat de piese); copieri după șablon; decupaje libere sau pe contururi gradate ca dificultate; înșirarea pionilor pe tăblița cu găurele; jocuri de cusut (înșiretare), țesut („Să țesem frumos!”), împletit etc.
<p>1.2. Fixarea schemei corporale și a lateralității</p> <p>1. Exerciții de cunoaștere a schemei corporale proprii și a partenerului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exercițiu ludic de asociere „imagine - parte corporală corespunzătoare - obiect de îmbrăcăminte” (gât – fular/ cravată); „parte corporală – simț corespunzător (nas –miros etc.); - Exerciții - joc de reconstituire imagistică: puzzles cu număr gradat de piese; completarea unei imagini lacunare „Din bucățele”; - Redarea/ reprezentarea schemei corporale în plan obiectual-acțional și imagistic modelare „omulețul” din plastilină; construcție „omulețul” din forme geometrice, din piese tangram, după model/ în absența modelului; colorare și desenare „omulețul” din figuri geometrice, după model/ în absența modelului; desenul corpului uman/ test proiectiv „Omulețul”; - Exercițiu de sinteză perceptuală (schemă corporală) în cadrul software-ului educativ; <p>2. Exerciții de fixare a lateralității:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Antrenamente de exersare a membrului superior dominant; - Exerciții de coordonare oculo-motorie, cu antrenarea membrului superior dominant (colorare; realizare de contururi pe bază de șablon etc.); - Exerciții de localizare a unui obiect, prin raportare la schema corporală proprie sau a partenerului (în față – în spate; la stânga – la dreapta, ex. joc: „Inelușul”); - Trasarea de cercuri/ ghemulețe cu mâna dominantă, apoi cu cea opusă, în sensul acelor de ceasornic și invers; - Urmărirea cu creionul a unor trasee conturate (joc „Află cine se află la capătul celălalt al cordonului!” etc.).
<p>1.3. Dezvoltarea capacității de orientare, organizare și structurare spațială</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de localizare a obiectelor prin raportare la schema corporală; - Exerciții de identificare a pozițiilor spațiale simple (pe, sub, în față, în spate, deasupra- dedesubt etc) și de plasare a obiectelor după repere spațiale fixe / mobile; - Jocuri de deplasare în spațiu după comenzi date; - Exerciții-joc de căutare a unui obiect ascuns, după repere verbale; - Exerciții-joc de apreciere a relațiilor spațiale între obiecte („Spune-mi unde este ...?”);

Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de apreciere a distanțelor între obiecte (slalom); - Exerciții de localizare în desen/planșă a unor obiecte; - Exerciții de completare a unui desen lacunar; - Exerciții de reprezentare în desen a unor repere spațiale date („Casa”, etc.).

2.Dezvoltarea și exersarea unor abilități de întreținere și igienă personală și a spațiului de locuit

Clasa a IV-a
<p>2.1. Dezvoltarea și exersarea unor deprinderi de igienă alimentară</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții-joc de identificare a mobilierului și a dotărilor principale din sala de mese/ bucătărie/ sufragerie; - Exerciții practice de învățare a poziției corecte la masă, de folosire corectă a veselei și tacâmurilor din bucătărie; - Exerciții de identificare și de denumire a alimentelor de bază (carne, alimente, lactate, legume, fructe); - Exerciții de identificare a provenienței alimentelor și a modalităților de folosire a lor (făina-grâu, lapte-vacă, para-păr, ou-găină); - Exerciții de identificare a hranei oamenilor/ animalelor din gospodărie; - Exerciții de integrare categorială a alimentelor cunoscute (joc „Salata de legume”; „Gustarea de dimineață” etc.); - Exerciții practice de mărunțire și de consumare a alimentelor de consistențe diferite; - Exerciții de stabilire a unui meniu pentru mesele principale (dimineață – prânz - seară) exerciții practice de aranjare și strângere a mesei festive cu un număr corespunzător de tacâmuri pentru numărul de locuri; - Exerciții de recunoaștere a alimentelor proaspete/ alterate (după culoare, miros, aspect); - Exerciții de stabilire a unui meniu pentru mese festive aseasonate (Paște, Crăciun); - Joc de rol: („Cum servim masa?”; „Masa festivă”); - Exerciții de deschidere - închidere cutii/ împachetare alimente; - Exerciții de măsurare/ cântărire a diverse alimente.
<p>2.2 Dezvoltarea și exersarea deprinderilor de igienă sanitară</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de numire și utilizare corectă a sălii de baie și obiectelor de toaletă; - Exerciții practice de spălare și ștergere cu fixarea momentelor când acestea se impun (dimineața, seara, înainte și după masă etc.); - Exerciții practice de întreținere a igienei personale: față, dinți, păr, mâini, corp; - Exerciții practice.
<p>2.3 Dezvoltarea și exersarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminte</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare și denumire corespunzătoare a diferitelor piese de îmbrăcăminte și încălțăminte; - Exerciții practice de utilizare corectă a vestimentației și a încălțăminte; - Exerciții de alegere a vestimentației în funcție de gen, momentul zilei, eveniment și anotimp; - Joc didactic: „Alege hainele potrivite!”; - Exerciții de sortare a rufelor murdare/ curate; - Exerciții de îngrijire/curățare și depozitare a lor;

Clasa a IV-a**2.4. Dezvoltarea și exersarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.)**

- Exerciții de însușire și utilizare corectă a denumirii spațiilor de locuit și dependențelor;
- Exerciții de identificare și utilizare corectă a pieselor de mobilier corespunzătoare diverselor spații de locuit;
- Joc didactic și/ sau software educativ „Casa păpușii”
- Jocuri de asamblare a mobilierului mini-dimensionat
- Exerciții practice de aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare etc
- Jocuri de rol: „ Să așezăm masa!”, „De-a bucătarul”, „De-a gospodina” etc.
- Exerciții de simulare a unor întâmplări din gospodărie și rezolvarea lor
- Exerciții de identificare a posibilelor pericole din spațiul de locuit (prize, foc nesupravegheat, substanțe toxice, medicamente etc.)

Formarea și exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social**Clasa a IV-a****3.1. Dezvoltarea deprinderilor de existență activă în mediul familial**

- Exerciții de identificare a datelor personale (nume –prenume, vârstă, data nașterii, adresă, număr de telefon, scrierea numelui);
- Exerciții de identificare a membrilor familiei (mama, tata, frați, surori, bunici, verișori etc., ex. joc: „Gasește-ți fratele și sora”);
- Exerciții de descriere a persoanelor apropiate (frați/ surori, părinți/ bunici) cu încadrarea în categoria de vârstă adecvată (copil - tânăr - adult - bătrân), prin sprijin verbal și imagistic;
- Exerciții de memorare și reproducere a informațiilor utile despre membrii familiei restrânse;
- Exerciții de descriere a membrilor familiei după criterii date (nume, vârstă, data nașterii, loc de muncă, profesia etc. ex. joc: „Numește-mă!”, „Nume și caracteristici”);
- Exerciții de reprezentare a familiei în desen (test proiectiv pentru identificarea relațiilor între membrii familiei);
- Joc de rol pe tema relațiilor între copii, relațiilor părinți-copii;
- Exerciții de descriere și preluare a unor responsabilități specifice unui membru al familiei (joc de rol “De-a tata”/ „De-a fratele mai mare” etc);
- Exerciții practice de pregătire pentru viața de familie: aranjarea patului; stergerea prafului; spălarea ferestrelor ; măturatul și aspiratul; spălarea lenjeriei intime; călcare rufelor; împachetare-despachetare de obiecte; ngrijirea copiilor mici, a plantelor și animalelor de companie /“colțul viu al clasei/ casei” etc;

3.2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de orientare, deplasare și relaționare în mediul social

- Exerciții practice de recunoaștere a cartierului și a zonelor învecinate școlii și casei;
- Exerciții practice de deplasare pietonală, (biserică, piață, , magazin, teatru etc.);
- Exerciții -joc de recunoaștere a numărului troleibuzului spre casă;
- Exerciții practice de comportare civilizată în mijloacele de transport și în cadrul unor institutii (cinematograf, teatru, biserică etc.);
- Joc de rol „Cum traversăm”, „Reguli de comportare în troleibuz”, „La biserică”, „În cofetărie” etc.
- Dramatizări pe teme de comportare civilizată;

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
1. Gesturile de bază și capacitățile motrice complexe:	- gesturile rectilinii și rotative; - coordonarea oculo-motorie și dinamica bimanuală;
2. Schema corporală și lateralitatea	- schema corporala proprie si a partenerului; - fixarea lateralitatii.
3. Orientarea, organizarea și structurarea spațială	- orientare, organizare si structurare spatio-temporala - pozitii spatiale
4. Igiena alimentară	- bucătăria și sala de mese ; - alimentele/ hrana omului și a animalelor; - alimente proaspete și alterate; pregătirea și servirea mesei; - igiena spațiilor alimentare;
5. Igiena sanitară	- sala de baie; - obiectele de toaletă; - igienizarea grupului sanitar;
6. Igiena îmbrăcăminte și a încălțăminte	Obiectele de vestimentație ((îmbrăcăminte și încălțăminte); - întreținerea, curățare și depozitare; - utilizarea corespunzătoare;
7. Casa	- spațiile locuinței și utilitatea lor; - mobilierul; - acțiuni gospodărești; - potențiale pericole – prevenire și/ sau înlăturare;
8. Mediul familial și social – deplasare, orientare și relaționare	1. familial: - date personale; - relațiile în cadrul familiei; - conduite dezirabile; 2. social: - strada; - cartierul; - orașul; - reguli de comportare în mijloace de transport/ instituții publice.

Sugestii metodologice

Principiul integrativ al acțiunii educațional-terapeutice obligă ca activitățile educaționale să fie valorificate sub toate aspectele, ca urmare a faptului că aceste categorii terapeutice nu pot fi abordate separat. În organizarea procesului de învățare sunt selectate situațiile de învățare care conduc la formarea deprinderilor și dezvoltarea capacităților utile, corelând secvențele de învățare cu competențele necesare dezvoltării conform potențialităților individuale.

Adaptarea intervențiilor având în vedere mărimea și gradul de dificultate al sarcinii, metodele de predare (metode de învățare prin cooperare, metode activ-participative, jocul didactic), materialul didactic (intuitive- concret), selectarea sarcinilor de învățare după criteriul maturității intelectuale, adoptarea unor metode de învățare diferite dar și a unor materiale și mijloace didactice diverse au scopul de a forma și dezvolta deprinderi practice de muncă intelectuală, adaptative la viața cotidiană, care să formeze capacitatea de a învăța să înveți și exersarea deprinderilor.

Jocul, ca învățare și terapie, dezvoltă copilului capacitatea de observare, de analiză și de exersare a operatorilor logici, predarea-învățarea prin joc pornește de la contextul școlar până la contextul social-integrator, în scopul compensării personalității elevului cu dizabilități intelectuale și abilitării acestuia cu modalități de acțiune în situații cotidiene, sociale. Prin joc se poate obține întărirea comportamentelor și raționamentelor corecte și, poate cel mai important aspect didactico-formativ, motivarea copilului deficient spre explorare și cunoaștere.

În concluzie, intervenția educațională la elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate trebuie să se sprijine pe dezvoltarea personală deplină a acestora, prin promovarea unor abilități sau competente fundamentale, care să asigure în primul rând formarea identității de sine și a autonomiei personale, maturizarea afectivă, relationarea cu cei din jur, rezolvarea de sarcini pornind de la nivelul elementar, utilizarea conținuturilor învățate în viața de zi cu zi, necesare desfășurării unor activități sociale utile și care să favorizeze integrarea lor socială.

Programele Terapiilor educaționale complexe și integrate au un demers flexibil, cadrul didactic având reperele curriculare la nivel mediu și operând diferențieri, adaptări în funcție de particularitățile clasei și ale elevului cu care lucrează.

BIBLIOGRAFIE

1. Gherguț, A.; Neamțu C., (2000), *Psihopedagogie specială*, Editura Polirom, Iasi;
2. Mușu, I., Taflan, A., (1997), *Terapia educațională integrată*, Editura Pro Humanitate, București;
3. Verza, E., (1998), *Psihopedagogie specială*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
4. ***, (2008), Aria curriculară: „Terapia educațională complexă și integrată” - *Programe școlare: Formarea autonomiei personale, Socializarea, Terapia ocupațională, Stimularea cognitivă și Ludoterapia*, București;
5. ***, (2008), *Curriculum deficiențe mintale severe, profunde și/ sau asociate - Programe școlare*, București;
6. *** (2003), *Programe școlare pentru învățământul primar, clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, București;
7. *** (2005), *Programă școlară pentru elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată, disciplina Citire-Scriere-Comunicare, clasele I- a IV-a, Iași.*

Grupul de lucru:

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației

Corina - Nicoleta Magearu, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Călărași

Nume și prenume	Instituția de apartenență
Năstase Mariana	CJRAE Călărași
Petcu Dorina	Școala Gimnazială Specială Nr.1 Călărași
Andrei Mihaela	Școala Gimnazială Specială Nr.1 Călărași
Brașoveanu Cristina Ioana	Școala Gimnazială Specială Nr.1 Călărași